

Rondetafelgesprek wijziging Wsob, april 2026
Position paper – samenwerking bibliotheken en onderwijs
Stadkamer (Zwolle en Kampen)

Bibliotheken spelen een belangrijke rol in leesbevordering. Met ondersteuning van het OCW is de afgelopen jaren veel opgebouwd op dit gebied. Een sprekend voorbeeld is het landelijke programma Kunst van Lezen en de daaruit voortgekomen programma's 'Boekstart in de kinderopvang' (-9 maanden tot 4 jaar) en 'de Bibliotheek op school' (4 tot 18+ jaar). Via deze programma's werken bibliotheken samen met o.a. de kraamzorginstellingen, de GGD, de kinderopvang, en het onderwijs aan het versterken van taalvaardigheid en leesmotivatie. Ook het realiseren van een rijke leesomgeving voor kinderen en jongeren staat hoog op de agenda.

Met de voorgenomen wijziging van de Wsob en de structurele beschikbaarheid van rijksmiddelen wordt deze samenwerking landelijk verankerd. Dat is een belangrijke stap. Toch is er meer nodig om leesbevordering te blijven stimuleren. De praktijk laat namelijk zien dat de samenwerking op dit moment sterk afhangt van lokale keuzes. Dat vormt een risico voor de effectiviteit en continuïteit van leesbevordering.

Samenwerking tussen bibliotheek en onderwijs

Hoe lokale verschillen het belang van landelijke borging onderstrepen

Om de lokale verschillen te verduidelijken, beschrijven we de ervaring van Stadkamer. Als bibliotheek bedient Stadkamer de gemeenten Kampen en Zwolle. De samenwerking met het primair onderwijs verschilt per gemeente. Hierin is Stadkamer niet alleen: veel bibliotheken werken met meerdere gemeenten en hebben te maken met verschillende manieren van samenwerken. Daarmee wordt een lokale constatering ook herkenbaar als een breder, landelijk vraagstuk.

Vershil in visie

Welke rol neemt de bibliotheek in binnen de samenwerking?

In Kampen is de samenwerking tussen de bibliotheek en het onderwijs structureel ingericht volgens de landelijke aanpak van de Bibliotheek op school. De bibliotheek is daarbij o.a. verantwoordelijk voor de collectie en de inzet van een leesmediaconsulent op school.

In Zwolle wordt uitgegaan van gedeeld eigenaarschap. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor hun aanpak binnen het leesbeleid en de bijbehorende randvoorwaarden zoals de schoolbibliotheek en collectie. De bibliotheek vervult met name een adviserende rol.

Vershil in financiering

Hoe wordt de samenwerking financieel mogelijk gemaakt?

In Kampen wordt de samenwerking tussen de bibliotheek en het onderwijs gefinancierd vanuit meerdere bronnen: de gemeente¹, de bibliotheek² en het basisonderwijs zelf³, aangevuld met incidentele middelen uit het Masterplan basisvaardigheden (sinds 2023).

In Zwolle is de samenwerking met het onderwijs vormgegeven binnen het programma *Alle Zwolse Kinderen Lezen*⁴. De financiering is daarbij beperkter en meer gericht. De gemeente draagt uitsluitend financieel bij aan scholen met een hoge onderwijsachterstandsscore. Daarnaast dragen de bibliotheek² en het onderwijs zelf⁵ bij, eveneens sinds 2023 aangevuld met incidentele middelen uit het Masterplan basisvaardigheden.

Consequenties

Welke gevolgen hebben deze verschillen voor de samenwerking?

Situatie in Kampen

In Kampen wordt de samenwerking met het onderwijs uitgevoerd volgens de bouwstenen van de landelijke aanpak de Bibliotheek op school. De samenwerking is bestuurlijk verankerd, onder andere via het convenant 'Kampen leest'. Alle scholen in Kampen beschikken op dit moment over een schoolbibliotheek. Naast een uitvoerende rol breidt de rol van de bibliotheek zich uit met een adviserende en coachende rol.

Constatering:

Hoewel de samenwerking met alle scholen is gerealiseerd, betekent dit niet dat de kwaliteit van de uitvoering overal gelijk is. De kwaliteit verschilt per school en het besef van urgentie rondom lezen en samenwerking met de bibliotheek is niet overal even sterk aanwezig.

Situatie in Zwolle

In Zwolle is de samenwerking vanaf de start ingericht op gedeeld eigenaarschap, onder andere via het programma *Alle Zwolse Kinderen Lezen*⁶. Scholen worden actief betrokken bij de invulling en borging van de samenwerking. Zo wordt er een gezamenlijke analyse van de beginsituatie gemaakt en is het ambitieplan dat scholen zelf maken het startpunt van de samenwerking.

Constatering:

Deze ambitiegedreven aanpak zorgt voor meer draagvlak en een sterker besef van urgentie rondom lezen en samenwerken met de bibliotheek. Tegelijkertijd vraagt dit meer van scholen en van de leesmediaconsulent. Daarnaast worden niet alle scholen bereikt.

---

¹ Regeling Onderwijs Achterstanden Beleid

² Subsidie vanuit cultuur

³ Eigen bijdrage: €25 per leerling

⁴ <https://stadkamer.nl/alle-zwolse-kinderen-lezen>

⁵ Eigen bijdrage: €10 per leerling

Conclusie

De geconstateerde verschillen laten zien dat de manier waarop de samenwerking is ingericht en gefinancierd direct doorwerkt in de praktijk. Waar de samenwerking structureel is ingebed, ontstaat niet automatisch overal dezelfde kwaliteit of betrokkenheid. Tegelijkertijd kan gedeeld eigenaarschap bijdragen aan een meer gedragen aanpak en een sterker urgentiebesef bij de scholen waarmee wordt samengewerkt. Dit onderstreept dat de huidige afhankelijkheid van lokale keuzes leidt tot verschillen in uitvoering en uitkomsten.

Aanbevelingen

- **Ondersteun de voorgestelde wettelijke verankering in de Wsob**
De samenwerking wordt nu per gemeente verschillend ingericht. Een landelijke basis helpt om meer samenhang en duidelijkheid te creëren.
- **Stimuleer gemeenten om rijksmiddelen te matchen**
Verschillen in lokale financiering leiden tot verschillen in uitvoering en continuïteit. Incidentele en versnipperde geldstromen leggen druk op de financiële basis van bibliotheken en daarmee op de duurzaamheid van de samenwerking.
- **Zie investering in de bibliotheek ook als investering in het onderwijs**
Een gezonde financiële basis van de bibliotheek en een robuuste organisatie zijn een voorwaarde voor het vervullen van de rol van leesbevorderaar in het onderwijs
- **Zet in op kwaliteit en effectiviteit**
Gerichte aandacht voor kwaliteit, monitoring en de balans tussen onderwijsdruk en leesmotivatie (i.s.m. de onderwijsinspectie) is essentieel.
- **Investeer in een doorgaande leeslijn (- 9 maanden tot 18+ jaar)**
Dit helpt om versnippering tegen te gaan en samenwerking beter op elkaar te laten aansluiten. Ook de pedagogische opleidingen, die toekomstige professionals opleiden hebben hier een belangrijke rol in.
- **Zie de wetswijziging als een eerste stap, niet als eindpunt**
Blijf leren van praktijkervaringen, zodat de samenwerking zich verder kan ontwikkelen en duurzaam wordt versterkt.